בשתי תרומות. דהאי קרא בלויס כתיב תרומתכם היינו תרומת מעשר כדגן מן הגורן היינו תרומה גדולה דאשית דגן שישראל מפרישים מגורנו והקיש הכתוב תרומת מעשר לתרומה גדולה: **נאומר.** אחד מחמשים שאמרו חכמים[ג] מפרישים באומד דאם טעה אין כאן איסור דמדאורייתא חטה אחת פוטרת הכריך[ד] דלא נתנה בה תורה שיעור אלא דאשית דגנך[ה]: **אף תרומת מעשר.** אע"פ ששיעורה קצוב מן התורה[ו] מעשר מן המעשר ניטלת באומד: **ובמחשבה.** נותן עיניו בצד זה לשם תרומה ואוכל בצד זה ואע"פ שלא הפריש ותרוייהו נפקי מוחשב והאי דיליף תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין אומד הוא דיליף: **מתני' המניח פירות להיות מפריש עליהן תרומה ומעשרות מעות להיות מפריש עליהן מעשר שני מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין אם אבדו הרי זה חושש מעת לעת דברי ר'[ז] אלעזר רבי יהודה אומר בשלשה פרקים בודקין את היין בקידום של מוצאי החג ובהוצאת סמדר ובשעת כניסת מים[ח] בבוסר: גמ' מאי מעת לעת דר' יוחנן אמר מעת לעת של בדיקה רבי אלעזר בן אנטיגנוס אומר משום רבי אלעזר בר' ינאי מעת מפרש: בודקין את היין.** שהיתה מפרש עליו לריך לבודקו שמא החמיץ ואין תורמין מן החומץ על היין: **בקידום של מוצאי החג.** כשמנשבת רוח קדים במוצאי החג: **הוצאת סמדר.** כתוס פרח וענביו נראין באשכול כסדרן: **ובשעת כניסת מים לבוסר.** כשהן כפול הלבן נקראין בוסר וכשלחלוחית נכנסת וגדילה בתוכו שיכול לעצור מהן כל שהוא היינו כניסת מים. ל"א היו כותשין הענבים כשהן בוסר ונותנין לתוכן מים ועשין חומץ לטיבול: **גמ' מעת לעת של בדיקה.** כשבדקן מלאן אבודין חושש שמא מתחמוץ בעת הזאת אבדו ואם עשאן מעשר תוך מעת לעת זה על פירות אחרים לריך להפריש עליהם מספק וטפי מהכי לא אחמור רבנן למיחש אלא סמכי' אחזקה: של

בשם שתרומה גדולה ניטלת באומד. ומיהו אין להקיש תרומת מעשר לתרומה גדולה שיועיל במתכוין חיטה אחת לפטור הכרי דהא מעשר אמר רחמנא ומיהו אם במתכוין מוסיף גרגר דמועיל דמקשינן להכי לתרומה גדולה כדמוכח בפרק כל המנחות בלחם מלא (מנחות דף נה.) דקתני תורמין תאנים על הגרוגרות במנין ופריך דהוי מרבה במעשרות ומיירי במרבה בתרומת מעשר כדמוכח סיפא ומוקי לה לריש כאבא אלעזר בן גמלא והתם מרבה במתכוין וגרגר דליה כלל לאבא אלעזר בן גמלא מרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין דבמעשר [לאשון] נמי שרי מאומד כדאמרי' בסוף בכורות יכול היה לו מאה טלאים ונטל עשרה או עשרה ונטל אחד יהיו מעושרים ת"ל עשירי ואין זה עשירי ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשר ומפרש התם דטעמא דר' יוסי בר' יהודה דסבר כאבא אלעזר בן גמלא ומעשר קרייה רחמנא תרומה דכתיב כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן כדאמר התם בריש פירקין מה מעשר דגן ניטל מאומד ובמחשבה כו' ובמעשר ראשון איירי דכתיב בסיפא דקרא נתתי לוויס לנחלה וא"ת ואמאי אלטריך התם לאוקמי כאבא אלעזר לא הוה ליה למימר אלא דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ניטל אחד מעשרה אף מעשר בהמה כן אפי' בלא העברת שבט וי"ל דמשמע ליה דלרבי יוסי ברבי יהודה בנטל אחד מעשרה הוי מעשר אפי' אינם שוים כמו במכנים לדיר להתעשר דמסתמא אין דרכן להיות שוין הלכך לריך לאוקמי כאבא אלעזר בן גמלא דאי לאו דאבא אלעזר ה"א דבנטל אחד מי' בעינן שוין כמו במעשר דגן אע"ג דבמכנים לא בעינן שוין וקשה כיון דשרי אפי' מעשר מאומד אמאי אילטריך במנחות לאוקמי בתרומת מעשר הא דאמר ר' אלעזר ברבי יוסי אבא היה נוטל עשר גרוגרות שבמקלוע על שבלה ועוד דניחא ליה לאוקמיה בתרומת מעשר משום דבריש קתני תורמין: **ניטלת מאומד.** מלוה לתרוס מאומד דמתוך שירא לגמלס שלא יטול פחות נוטל בעין יפה כדתנן בפ' קמא דתרומות (מ"ז) אין תורמין לא במדה לא במשקל ולא במנין וכן תרומת מעשר ובמוספתא גרסינן מה תרומה גדולה אינה ניטלת אלא באומד ובמחשבה אף תרומת מעשר אינה ניטלת אלא באומד כו' ואם תאמר [ז] דבפ"ק דתרומות תנן המוונה משובח והמודד משובח ממנו והשוקל משובח משלשתן בירושלמי מקשה לה בפ"ק דתרומות ומשני כאן בתרומה גדולה וכאן בתרומת מעשר דתניא אלעזר בן גמלא אומר מנין שאין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין תלמוד לומר ונחשב לכם תרומתכם במחשבה אתה תורס ואי אתה תורס במדה במשקל במנין פירוש ההיא דאין תורמין בתרומה גדולה דלכולי עלמא מלותה מאומד וההיא דהמוונה משובח בתרומת מעשר וכרבנן והא דמייתי בריש"א דאבא אלעזר בן גמלא לאשמועי' דפליגי בתרומת מעשר וא"ת דבירושלמי אההיא דהמוונה משובח [ח] ממאי הוא משובח [ט] אמר רב הונא מן התורס מאומד משמע דמאומד הוי תרומה אלא דמוונה משובח וקאמר נמי התם אמר רבי הלל מתני' אמרה כן השוקל משובח משלשתן פירוש [ב] מכלל דאיכא שלשה בר ממשקל [ג] ובתר הכי קאמר אמר ר' חנינא מיפתר בשלשתן ולית את שמע מינה כלום [ד] ואי לרבנן לדידהו אין תרומת מעשר מאומד ולאבא אלעזר בן גמלא מלותה לעשות מאומד דקתני בתוספתא אף תרומת מעשר אינה ניטלת אלא באומד ובמחשבה ויש לומר דרבנן מודו דמאומד הוי תרומה אבל אין מלוה לעשות מאומד ולא חשיב מרבה במעשרות לאמוד יפה אלא במתכוין להרבות ומרבה במתכוין וההיא דבכורות דמוקי לה ר' יוסי כאבא אלעזר בן גמלא ולא כרבנן שמא התם מרבה במתכוין: **כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה.** פירש בקונטרס לענין אומד הוא דיליף אבל מחשבה בתרוייהו נפקא מוחשב אי נמי מחשבה נמי יליף אף על גב דכתב ביה משום דכתיב ביה כדגן מן הגורן דהיינו תרומה גדולה דאשית דגן שישראל מפרישים מגורנו דקרא גופיה מקיש ליה לתרומה גדולה לענין מחשבה [ה] ונראה דלא פליגי רבנן עליה דאבא אלעזר בן גמלא אלא לענין מאומד אבל במחשבה לא פליגי דהא קרא כתיב ובריש האיש מקדש (קדושין דף מא:) נמי פריך מה לתרומה שכן ניטלת במחשבה משמע דלכ"ע פריך והיינו תרומת מעשר דכתיב בה אתם גם אתם ודלא כפי' הקונטרס דפי' בבכורות (נט.) דמשום מחשבה מוקי ר' יוסי בר' יהודה כאבא אלעזר בן גמלא ואין פשט הסוגיא מתיישבת כפירושו דמה לנו להזכיר מחשבה בדברי ר' יוסי בר' יהודה: **במחשבה.** פי' בקונטרס שנותן עיניו בצד [ט] זה לשם תרומה ואוכל מצד זה ואע"פ שלא הפרים משמע שרולה לומר משום דכתיב ונחשב שרי לאכול בלא הפרשה ושרינן נמי בשתיקה ע"י שנותן עיניו בצד זה [ו] וכל זה נפקא מוחשב וכן ודאי דבלא דיבור נמי הוי תרומה מדתנן במס' תרומות (פ"א מ"ו) חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה וקא חשיב אלס ומפרש בירושלמי (פ"א מ"ד) טעמא משום ברכה [ז] ובפרק ג' דשבועות (דף כו:) נמי אמרי' גבי כל נדיב לב דהוו תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד לענין גמר בלבו אע"פ שלא הוליא בשפתיו ולא ילפינן מנייהו שבועה ולענין לאכול בלא הפרשה אין קפידא לכ"ע אפילו בכל המעשרות דלא כתיב בהו ונחשב דשרי בכל מקום אע"פ שעתה אין מפרים כלום כדמוכח ההיא דהלוקח יין מבין הכותים (לעיל דף כה.) דשרי לכ"ע אי לאו משום [ח] בריה או [ט] בקיעת הגוד ובמעשר שני שרינן כשאומר בלפונו או בדרומו וא"ת כיון דשרי תרומה כשנותן עיניו בצד זה אמאי אין מגביהין תרומות בשבת דהא תנן במס' שבת בפרק נוטל (דף קמא:) ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע בא' ומאה ופריך בגמ' [י] והא קמתקן ומשני דסבר כר"ש בן אלעזר דאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה ולהכי לא חשיב מתקן בשבת כשמעלהו כיון דאפשר במחשבה והכא נמי אפשר במחשבה וי"ל דשאני מדומע שכבר הוא מתוקן אבל תחלת תיקונו של טבל לא שרינן משום דאפשר במחשבה ואפי' דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח בפ' במה מדליקין (שם דף לד.) אע"ג דשרי ליתן עיניו בצד זה ולאכול בצד אחר כדאמרי' בפ"ק דחולין (דף ו:) גבי ר' מאיר שאכל עלה של ירק [יא]: **המניח פירות להיות מפריש עליהן כו'.** [יב] בערבי שבתות וי"ט איירי דשרי שלא מן המוקף [יג]: **מעת לעת.** בגדה (דף ד:) דייק מאי טעמא שנתנו רבנן שיעור בגדה מעת לעת ותימה דהכא (נמי) מ"ט וי"ל דדוקא התם דייק משום דאשה מרגשת בעצמה ובדין הוא דליה שעתה כשמאי ואי בעו רבנן למיקנסה לקנסוה מפקידה לפקידה כהלל [יא]:

ובשעת כניסת מים לבוסר. נראה לר"י כלשון ראשון שפירש בקונטרס כשנכנסה בו לחלוחית שיכול לעצור מהן כל שהוא היינו כניסת מים מדתנן במס' שביעית בפ"ד (מ"ח) הבוסר משהגיע מים אוכל בו פחות בשאה הבאים כונס לתוך ביתו כו' ויש שאין נזהרין בו על מגע [יב] לפי שאינו קרוי יין אלא מים ור"ת אומר שאין להקל לפי שאין אנו בקיאין עד מתי קרוי מים ולא יין וכתב ר"ת ששנה אחת לא נתבשלו היינות יפה והיו בוסר וכי באותה שנה לא נהגו יין נסך: [ועיין תוס' ע"ז כט: ד"ה אין]

בקידוס

מסורת הש"ס

ה) [בסדר המשנה אית' ר"א בן שמועא], ב) [בערוך ערך בסר ג אית' לבוסר וכן אית' ברש"י ותוס' וכן אית' בתוס' דע"ז כט: ד"ה לי וכן ברש"י פסחים נג. ד"ה הוא בוסר] וכן אית' בירושלמי, ג) [תרומות פ"ד מ"ג], ד) [חולין קלז:], ה) [דברים יח], ו) במדבר יח כו, ז) דבפ"ד [מ"ה] דתרומות תנן כל"ל מהכרס"ל, ח) בירושלמי הגירסא ממי, ט) ברש"י הגירסא זה, י) [דף קמב.], יא) [וע' תוס' חולין ז. ד"ה וללמא ותוס' מנחות נה. ותוספות בכורות עט. ד"ה במחשבה], יב) [וע' היטב תוס' יבמות לג: ד"ה אלא לאו כה"ג וכו'],

מוסף רש"י

בשתי תרומות הכתוב מדבר. דכתיב כדגן מן הגורן, זו תרומה גדולה, תרומתכם זו תרומת מעשר (ביצה יג:) דהכי משמע קרא דכתיב בתרומת מעשר דלוים ונחשב לכם, כלומר במחשבה תטלו תרומת מעשר, כדגן מן הגורן, כאותה תרומה שניטלת מן הגורן, דהיינו תרומה גדולה, אלמא שתי תרומות כתיבי בהאי קרא, ומהאי קרא נפקא לן אתרוייהו דניטלות במחשבה ובאומד, דומחשב אתרוייהו קאי (מנחות נד: וכע"ז בבורות נח: מכת"י) ואע"ג דלא כתיב האי קרא דתרומתכם אלא בתרומת מעשר, נפקא לן דמיירי בתרומה גדולה דכתיב כדגן מן הגורן, כלומר כתרומה גדולה שיטול ישראל מגרנו, והשתא איתקש תרומת מעשר לתרומה גדולה להאי מילתא (בבורות שם). **באומד.** שאם יש לו פירות הרבה אין לריך למדוד, אלא באומד יטול אחד ממאתים (מנחות נד:) שמאמר בדעתו כך וכך יש לי בכרי הזה ולפי אומדנותו יטול תרומה (בבורות נט.) דלא כתיב בה שיעור (ביצה יג:). **ובמחשבה.** שמחשב ואומר שני לוגין שאני עתיד להפרים הרי הן תרומה, כדאמרינן גבי לוקח יין מבין הכותים, ולהכי קרי ליה מחשבה משום דאינו מוונה אותן (בבורות שם). אי: נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, דכתיב ונחשב ואתרוייהו קא', והא דקא יליף לה מתרומה גדולה משום דאומד נקט לה (ביצה יג: וכע"ז בבורות שם). **סמדר.** ענביס כיון שנפל הפרח וכל גרגיר נראה לעצמו קרוי סמדר. (ברכות לז:). ענביס דקין בהתחלתן לאחר שפרחו מיד. (ב"ק נט.).

עין משפט נר מצוה

ם א מיי' פ"ג מהלכות תרומות הלכה ד:

סא ב מיי' פ"ז מהל' מעשר הלכה ד [ופ"ה מהל' תרומות הל' כו] סמג עשין קלה:

ג [מיי' פ"ה מהל' תרומות הל' ג] כה:

מוסף תוספות

א. דמשובח משמע משובח מאחר. ריטב"א. ב. מדקאמר 'משלשתן' ולא 'מהן'. ריטב"א. ג. והיינו אומד. ריטב"א. ד. כלומר, דהאי 'משלשתן' לאו דוקא אלא הרי הוא כאילו אומר 'מכולם'. ריטב"א. ה. דכיון דקרא תלי תרומת מעשר בתרומ"ג וכו' דאלמא דלקרא פשיטא לי' טפי מחשבה בתרומ"ג מ[ב]תרומת מעשר, אבא אלעזר בן [גמלא] נמי תלי תרומת מעשר בתרומ"ג לענין מחשבה נמי. ר"ן. ו. ואוכל בצד אחר. תוס' מנחות נה. ד"ה במחשבה. ז. משמע דאי מברך, אע"פ שלא ידבר בהרמה, שפיר דמי. שם. ח. דאין. שם. ט. משום דחיישי'. שם. י. תמיה לי האיך יפריש שלא מן המוקף, הא בעינן נגיעה, ואם אבדו הא חזי לי'. י"ל. תוס' הרא"ש. יא. אבל הכא, מילתא דפשיטא היא דסמכי' אחזקה דאוקי פירות בחזקתייהו והשתא הוא דאבדו, וחכמים עבוד הרחקה מעל"ע, והתרומה ומעשר שמפריש צריך לתקן פעם אחרת כי שמא טבל הם. תוס' הרא"ש. יב. גוי. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

מתני' המניח פירות להיות מפריש עליהן תרומה ומעשר מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין ואם אבדו הרי זה חושש מעת לעת דברי ר' אלעזר ר' יהודה אומר בג' פרקים בודקין את היין בקידום של מוצאי החג ובהוצאת סמדר ובשעת כניסת המים בבוסר. פי' הניח פירות של טבל להיות סומך עליהן ואוכל טבלים אחרים שיש לו ואומר הרי תרומתן ומעשר שלהן באותן פירות שהקציתי לכך שמשער כמה קבין צריך להפריש מאלה תרומה וכמה קבין מעשר ואומר מאותן הטבלים שהקצתי במקום פלוני שלא אקחם וכן הוא עושה תמיד ומפריש עליהן בחזקת שהן קיימין אותן פירות שהקצה ואוכל את אלו ואין חוששין שמא אבודים הן בשעה שהוא מפריש עליהן ואומר תרומתן של אלו באותן הפירות ונמצא שאין בדבריו כלום ואוכל טבלים אלו בחזקת שהן קיימים ומפריש עליהן ואף על פי שאינו רואה אותן: ואם הלך לבודקן ומצאן שאבדן הרי זה חושש לאותן טבלים שתקן בהבטחתן של אלו מעת לעת ואם לא אכלן צריך להפריש מהם דשמא כי אמר הרי תרומתם על אותם שהקצתי כבר היו אבודין. אבל אותן שתקן קודם מעת לעת כתקון מתוקנת ואע"פ שהן בעולם שלא אכלן אוכלן בחזקת מתוקנות ואינו מפריש עליהן כלום: ואמרינן מאי מעת לעת אמר ר' יוחנן מעת לעת של בדיקה פי' אם בדקם היום בשחרית ומצאם אבודים חושש שמא מאתמול בשחרית אבדו ואם עשאן מעשר תוך מעת לעת זה על פירות אחרים צריך להפריש עליהם מספק וטפי מהכי לא אחמור רבנן למיחש אלא

בקידום של מוצאי החג של תקופה. של תקופת תשרי אבל משכה תקופת תמוז עד כאן לא וא"ת והא מי אפשר שתמשוך עד כאן כדאמרי' בפרק קמא דסנהדרין (דף יג.) דבעינן מקלת החג בתקופה חדשה וי"ל דאמר התם (יא:) דעל תקופה לבדה אין מעברין:

לפני הזרע ובשעת הזרע. תימה דכל זה הוא פרק א' דאין הפסק בין לפני הזרע לשעת הזרע וי"ל[א] דבשעת הזרע הוא סוף הזרע שכבר זרעו כל מה שהיה להם[ב] ונתחסר להם שלא היה להם כל הצורך[ג]:

לשותפין. פירש ר"ח ור"ת כי הא דאמר בריש המקבל (ב"מ דף קה.) הני בי תרי דעבוד עיסקא בהדי הדדי [ורווח] וא"ל חד לחבריה תא ונפלוג ואמר ליה אידך נרויח טפי דינא הוא דמעכב והשתא עד זה הזמן יכולין לעכב ואז ימכרו ויחלוקו וכן לכל דבר יש זמן:

אי הכי היינו דכתיב ותך השמש. אהאי קרא קאמר שלא בא לספר בכח גבורת סערתה שהיתה עושה תלמים בים אלא להעיד שהשתיקה שאר כל הרוחות ונתחמס העולם ומכל מקום אמת הוא שהוא רוח חזק מאד כדכתיב (שמות יד) ברוח קדים עזה כל הלילה וברוח קדים תשבר איות תרשיש (תהלים מח) דלפעמים שולחה הקב"ה לעולם עזה וקשה: **אנא לא צריכנא להו.** פירש בקונטרס דרב נחמן בר יצחק חתניה דבי נשיאה הוה כדאמר בהעור והרוטב (חולין קכד.) ולפירושו רב נחמן סתם שבגמ' [ה] הוא רב נחמן בר יצחק דבהעור והרוטב משמע דסתם רב נחמן הוא חתניה דבי ריש גלותא ואין נראה דבפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מג:) אמרי' יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דרב נחמן[ד] וכן בפ' עושין פסין (שם דף יח:)[ו] גבי מנוח עם האדם היה משמע דרב נחמן סתם [ה] לא היינו רב נחמן בר יצחק וכן בפ' השולח (לקמן לט:) גבי אשכחיה רב נחמן בר יצחק לרבה בר שילת דהוה קאי אפיתחא דבי תפלה וכן בכמה דוכתי אלא רב נחמן סתם הוא רב נחמן בר יעקב דהא רב נחמן סתם הוא חברו של רב ששת ובירושלמי מוכח בדוכתי טובא דרב נחמן בר יעקב הוא חברו של רב ששת וגם בש"ס שלנו מיהו מזכיר בשו' מקום רב נחמן בר יעקב אלא כשמזכיר אלו רב נחמן אמר רב נחמן בר יצחק או רב נחמן בר רב חסדא והא דקאמר הכא רב נחמן בר יצחק לא צריכנא להו עשיר היה ולא היה צריך להסיע[ז]: **שדיא** נשיב. אדום מזרחית קאמר כדמוכח סוגיא ולא ששמה שדיא אלא לפי שהיתה קשה קראה כך ורוח דרומית שמה שדיא כדאמר בערוך בערך אסתנא וזהו לשונו לד' רוחות יש להן שמות רוח מזרחית שותא רוח מערבית אוריא רוח צפונית אסתנא רוח דרומית שדיא:

הדרן עלך כל הגט

וגו' יבוש מקורו זו מקורה של אשה ויחרב מעיינו זה שכבת זרע שבמעי אשה הוא ישסה אוצר כל כלי חמדה זו מרגלית שבים אמר רבא [ז]עדי סוראה הוא דדייקי קראי מאי כי הוא בין אחים יפריא אמר רבא אפילו שופתא

מעת לעת של הנחה תנן אם אבדו הרי זה חושש מעת לעת בשלמא למ"ד מעת לעת של בדיקה שפיר אלא למ"ד מעת לעת של הנחה האי מעת לעת עד מעת לעת מיבעי ליה קשיא: דברי ר' אלעזר: אמר ר' אלעזר [א]חלוקין עליו חביריו על רבי אלעזר דתנן [ב]מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברה"ר טמאות פשיטא דחלוקין מהו דתימא מאי למפרע מעת לעת קמ"ל: רבי יהודה אומר בג' פרקים כו': תנא בקידום של מוצאי החג של תקופה תניא ר' יהודה אומר בג' פרקים מוכרין את התבואה לפני הזרע ובשעת הזרע [ג]ובפרום הפסח ובשלשה פרקים מוכרין את היין בפרום הפסח ובפרום עצרת ובפרום החג ושמן מעצרת ואילך למאי הלכתא אמר רבא ואיתימא רב פפא [ד]לשותפין מכאן ואילך מאי אמר רבא כל יומא פירקיה הוא [ה]ויהי כזרוח השמש וימן אלהים רוח קדים חרישית מאי חרישית אמר רב יהודה בשעה שמנשבת עושה תלמים תלמים בים א"ל רבה אי הכי היינו דכתיב [ו]ותך השמש על ראש יונה ויתעלף אלא אמר רבה בשעה שמנשבת משתקת כל הרוחות מפניה והיינו דכתיב [ז]אשר בגדיך חמים בהשקט ארץ מדרום [ח] א"ר תחליפא בר רב חסדא א"ר חסדא אימתי בגדיך חמים בשעה שהשקיט ארץ מדרום שבשעה שמנשבת משתקת כל הרוחות מפניה רב הונא ורב חסדא[ג] הוו יתבי חליף ואזיל גניבא עלייהו אמר חד לחבריה ניקום מקמיה [ד]דבר אוריין הוא א"ל אידך מקמי פלגאה ניקום אדהכי אתא איהו לגבייהו אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה ברוחות אמר להו הכי אמר רב חנן בר רבא אמר רב [ט]ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כולן שאלמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח דרומית קשה מכולן ואלמלא בן ינ מעמידה מחרבת כל העולם כולו מפניה שנאמר [3]המבינתך יאבר ינ יפרש כנפיו לתימן רבא ורב נחמן בר יצחק הוו יתבי הוה חליף ואזיל [י]רב נחמן בר יעקב דיתיב בגוהרקא דדהבא ופרים עליה סרבלא דכרתי רבא אזל לגביה רב נחמן בר יצחק לא אזל לגביה אמר דלמא מאינשי דבי ריש גלותא נינהו רבא צריך להו אנא לא צריכנא להו כדחזא דרב נחמן בר יעקב הוה אזיל לגביה גלי לדרעיה אמר שדיא נשיב אמר רבא הכי אמר רב אשה מפלת בו ושמואל אמר אפי' מרגלית שבים מרקבת בו ר' יוחנן אמר אפי' שכבת זרע שבמעי אשה מסרחת בו [י]אמר רב נחמן [בר יצחק] ושלשתן מקרא אחד דרשו [4]כי הוא בין אחים יפריא יבוא קדים רוח ה' ממדבר עולה ויבוש מקורו

של הנחה. הרי זה חושש למפרע כל הימים עד מעת לעת של הנחה דאשונה. יוסי אחד שלש מחזקינן להו בחזקת קיימין בידוע ומשם עד כאן ספק ויחזור ויתרום: **חושש מעת לעת.** משמע יוסי אחד הוא דקאי בחששא היינו כמ"ד מעת לעת של בדיקה: **אלא למ"ד.** כולהו יומי קאי בחששא בר מיומא קמא חושש למפרע עד מעת לעת מיבעי ליה: ר"א בן פדת דגמרא ור"א בן שמוע דמתניתין ובריתא: **חלוקין.** ואמרי דלעולם חייסינן הואיל ונמצאו אבודין וכל פירות שתקנו ע"י אותן פירות צריך לחזור ולהפרישם: **מקוה.** שהיה בחזקת שלש ונמדד לאחר זמן ונמצא חסר: **כל טהרות שנעשו על גביו.** כל תרומות וטהרות שנשתמשו בהן בכלים ואנשים שטבלו מטומאתן באותו מקוה מעולם: **בין שהמקוה ברשות היחיד.** דקי"ל ספק טומאה ברשות היחיד ספיקו טמא[ט]: **בין ברה"ר.** דקי"ל ספיקו טהור הכא טמא. דכי אמרינן ספק טומאה ברה"ר טהור היינו ספק נגע ספק לא נגע דאיכא למימר לא נגע אבל זה שהיה טמא ודאי ואתה בא לטהרו בטבילת ספק אל תטהרנו מספק: **פשיטא דחלוקין.** מהא מתני' ור"א בן פדת מאי אשמעינן הא מתני' בהדיא תנן טמאות: **של תקופה.** אם כבר נכנסה תקופת תשרי אבל אם משכה תקופת תמוז עד כאן לא: **לשותפין.** שאין הא' יכול למכור שלא מדעת חבירו חוץ לפרקים הללו אבל בפרקים הללו אין צריך לימלך ואם מכר ונתייקר השער לאחר זמן אין עליו כלום: **פירקיה.** זמנו למכור: **בשעה שמנשבת עושה תלמים בים.** כתלש של מעינית המחריסה דהיינו חריסית לשון חריסה לפי שחזקה היא: **היינו דכתיב.** בתמיה: **ותך השמש.** הכתוב בא להעיד שנתחמס העולם ואתה אומר שסיפר הכתוב בכח גבורת סערותיה ולכך שינה בלשונו: **משתקת כל הרוחות מפניה.** כשהיא מנשבת בשעת החוס היא חמה מאוד ומבטלת לינת כל הרוחות ולכך שינה הכתוב לקרותה חריסית: **כשמשקיט ארץ מדרום.** כשלינת רוח דרומית שוקטת ומי הוא המשקיטה רוח מזרחית משתיקתה שבשעה שמנשבת רוח מזרחית משתקת כל הרוחות: **פלגאה.** בעל מריבה שהיתה לו מריבה עם מר עוקבא שהיה אב ב"ד כדאמרי' בפ"ק (לעיל דף ז.) בני אדם העומדים עלי ובידי למוסרם למלכות והוא היה גנבא כדמפרש התם: **רוח לפוניה.** נוחה היא לא חמה ולא לונגת וממתקת את שאר הרוחות: **כן יץ.** מלאך העשוי כנף: **מעמידה.** בכנפיו: **יאבר.** לשון אבדתו[י]. יגדיל כנף: **גוהרקא.** עגלה עשויה כשידה ומנהיגים בה שרים: **סרבלא דכרתי.** לבע תכלת דומה לכרתי: **אנא לא צריכנא להו.** דרב נחמן [ה] חתניה דבשיאה הוה בהעור והרוטב (חולין דף קכד.): **גלייה.** רב נחמן בר יעקב לדרעיה שהיתה רוח מזרחית מנשבת והוחם לו: **שדיא נשיב.** השידה מנשבת: **שכבת זרע.** תוך שלשה ימים: **מקורה של אשה.** עובר שבמעיה: **עדי סוראה הוא.** הדבר הזה מבני סורא הוא דדייקי קראי: שופתא

מסורת הש"ס

[מקוואות פ"ב מ"ב], ג) פי' ט"ו ימים לפני הרגל קרוי פרוס, ג) נקמן סב., ד) [פי' בן תורה כ"כ רש"י נקמן סב.], ה) ב"ב כה., ו) [ל"ל רב אחא בר יעקב ערוך ערך גהרקן], ז) נ"א רב אחא בר יעקב אמר מ"ד, ח) [עי' פרש"י נקמן מה. ד"ה עדי אלו כמו עדא אמרה], ט) [סוטה כח:], י) [דברים לב], יא) וכרכות סא., יב) [וע"ע תוס' עירובין יח: ד"ה מתקיף עוד שם מג: ד"ה ימיב וכב"ב מו: ד"ה שלח],

תורה אור השלם

1. וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי:
יונה ד ח
2. אֲשֶׁר בְּגָדֶיךָ חֲמִים בְּהַשְׁקֹט אֶרֶץ מִדָּרוֹם:
איוב לז יז
3. הֲמִבִּינְתְּךָ יֵאָבֶר נֵץ יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו לְתֵימָן:
איוב לט כו
4. כִּי הוּא בֵּן אֲחִים יַפְרִיא יָבוֹא קָדִים רוּחַ יְיָ מִמִּדְבָּר עֹלֶה וְיָבֵשׁ מְקוֹרוֹ וְיֶחֱרַב מַעְיָנוֹ הוּא יִשְׁסֶה אוֹצַר כָּל כְּלִי חֶמְדָּה:
הושע יג טו

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אנא וכו' הוא ר"נ בר יצחק. וכן מבואר ברש"י מגילה דף כח ע"ב ד"ה כ"ג: **בא**"ד וכן לאו היינו ר"נ. בעירובין יב ע"א:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמר רב תחליפא: (ב) רש"י ד"ה אנא וכו' דרב נחמן **בר** יצחק חתניה:

מוסף רש"י

כל טהרות שנעשו על גביו. טהרות שנשתמשו בכלים שטבלו בו (נדה ב: וכעי"ז קדושין עט.). **בין ברשות היחיד.** שספק טומאה טמא בו, **בין ברה"ר.** שספק טומאה טהור בו (קדושין שם) **בין** שהמקוה עומד ברה"ר דקיימא לן ספק טומאה ברה"ר ספקו טהור, הכא טמא, דלאו ספק הוא אלא ודאי (נדה ב: וכעי"ז קדושין שם). **פרוס הפסח.** בגמ' מפרש עו' יום קודם הפסח דהיינו יום אחרון של אדר, וכן פרוס עצרת עו' יום קודם, וכן פרוס החג דהיינו יום אחרון של אלול. (רש"י בת"י בכורות נז:). **דבר אוריין הוא.** כן תורה (לקמן סב.). **פלגאה.** חולק על החכמים, שהיה מצערו למר עוקבא שהיה אב בית דין כדאמרינן בפרק קמא (לקמן סב.).

מוסף תוספות

א. דקודם זריעה קונין העולם שיהא מוכן להם בשעת הזרע. תוס' הרא"ש. **ב.** לפני הזרע. תוס' הרא"ש. **ג.** וצריך לקנות

מה שחסר לו. תוס' הרא"ש. **ד.** משמע דר"נ בר יצחק לאו היינו ר"נ סתם. תוס' עירובין מג: ד"ה ימיב.

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ז מהל' מעשר הלכה ד [ופ"ה מהל' תרומות הכ"ו ופ"ד מהל' מע"ש הי"ג]: **סג** ב מיי' פ"י מהל' מקוואות הלכה ו טור וש"ע י"ד סימן רא סעיף עא:
סד ג מיי' פ"ד מהל' שופטין הלכה ד [ופ"ה שם ה"ה] סמג עשין פב טור וש"ע מ"מ סימן קנו סעיף יד [וסעי' יז]:

פסקי רי"ד

סמכינן אחזקה: א"ר אלעזר בן פדת חולקין עליו חביריו על רבי אלעזר בן שמוע דתנן מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות פי' מקוה שנמדד בא' בניסן והיה שלם ועומד בחזקת שלם ולאחר זמן בא' באייר נמדד ונמצא חסר כל תרומות וטהרות שנתעסקו בכלים ואנשים שטבלו מטומאתן באותו מקוה מא' בניסן שהיה שלם ועד א' באייר ונמצא חסר הן טמאות דחיישי' שמא באחד בניסן לאחר בדיקתו חסר מיד ואע"ג דהוא ברשות הרבים דקיימא לן ספק טומאה ברה"ר טהור היינו דאיכא למימר לא נגע אבל זה שהוא טמא ודאי ואתה בא לטהרו בטבילת ספק אל תטהרנו מספק אלמא מעת בדיקה הראשונה אנו חוששין ולא מעת לעת בלבד כמו שאמר ר' אלעזר ומאי דאמרי' (בפסחים) (בקידושין דף עט.) תניא המפריש חבית להיות מפריש עליה תרומה ומעשר כל ג' ימים ודאי מכאן ואילך ספק דמשמע שכל למפרע אנו חוששין רבנן הוא דפליגי על ר' אלעזר: ר' יהודה אומר בג' זמנים צריך לבדוק את היין (אבל) [ואם] הניחו להיות מפריש עליו חיישינן שמא החמיץ ואין תורמין מחומץ על יין מפני [ט] [שאינו מינו] ואם תרם אין תרומתו תרומה: ברוח קדים המנשבת במוצאי חג הסוכות ובהוצאת סמדר כשיפול הפרח והענבים נראים מסודרים באשכול יקראו סמדר. ובעת כניסת מים לבוסר אחר שגדלו הענבים ונעשו כפול הלבן נקראים בוסר וכשתכנס בתוכן לחלוחית שאם תעצרם תוציא מהם משקה נקרא כניסת מים לבוסר ובאלו ג' פרקים רגיל להיות מתקלקל היין שסופו להחמיץ: תנא בקדים של מוצאי החג של תקופה אם כבר נכנסה תשרי. אבל אם משכה תקופת תמוז עד מוצאי החג אין זמן היין להתקלקל עד שתכנס תקופת תשרי:

סליק פירקא

ט) עיין תוס' נדה דף ב ע"ב ד"ה היה בודק דאף לרבנן דס"ל דיין ומומן מין אחד הוא מ"מ כבאן אין תרומתו תרומה ע"ש: